

MINISTR ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ VLADIMÍR CLEMENTIS, JEHO ÚŘAD A JEHO DIPLOMATÉ (PŘÍSPĚVEK K PROBLÉMU FORMOVÁNÍ DIPLOMACIE KOMUNISTICKÉHO ČESKOSLOVENSKA V LETECH 1948 – 1949)

JINDŘICH DEJMEK

DEJMEK, Jindřich. Minister of foreign affairs Vladimír Clementis, his office and his diplomats (A contribution to the problem of the formation of the diplomacy of communist Czechoslovakia in the period 1948-1949). *Historický časopis*, 2010, 58, 3, pp. 497-531, Bratislava.

The study is concerned with the activities of Vladimír Clementis (1901-1952) in directing the diplomacy of Czechoslovakia, especially in the role of foreign minister in the period 1948-1950. As head of Prague diplomacy after the communist coup of February 1948, Clementis, a leftist intellectual and “undogmatic” communist, still attempted to achieve some degree of autonomy in the foreign policy of people’s democratic Czechoslovakia. However, the growing Cold War between the Soviet Union and the West reduced the space for such a policy almost to zero. The views of Moscow became the deciding factor for the diplomatic activity of Czechoslovakia, and the majority of specific steps, including the appointment of personnel to the Prague diplomatic apparatus, were not decided by the Ministry of Foreign Affairs, but by the apparatus of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia. In February 1949, Clementis was forced to introduce a radical reorganization of his office according to the model of the Soviet Ministry of Foreign Affairs, which gave the Prague foreign ministry roughly the organizational structure it retained for the whole 40 year duration of the regime. In relation to the overall development of world politics, Clementis had to give up most of his more independent positions. However, pressure from the “Stalinists” led by V. Široký, led to him being deprived of his post in March 1950 and replaced by Široký himself. In 1952, Clementis fell victim to a fabricated political trial.

Czechoslovakia. Czechoslovak diplomacy. International relations at the beginning of the Cold War. Communist / Stalinist regimes and repression.

Osobnost Vladimíra Clementise přitahovala již od šedesátých let minulého století značnou pozornost historiků „politických“ i literárních, většina badatelů však až donedávna připomínala mnohem více jeho aktivity kulturní či kulturně politické.¹ Zatímco v širším slovenském povědomí je ukotven především jako symbol intelektuální levice, jejímž erbovním znamením byla bezesporu předválečná revue *DAV*, jeho role z aspektu česko-slovenského, „státního“, leží – a to i z hlediska dosavadního bádání – poněkud ve stínu. Přitom Clementis náležel již v letech druhé světové války k těm předním činitelům česko-slovenského exilu, kteří se zamýšleli nad postavením příštího obnoveného státu

1 Z dosavadní literatury o Clementisovi je třeba připomenout zvláště dosud neúplnější politickou biografii: HOLOTÍKOVÁ, Zdena – PLEVZA, Viliam. *Vladimír Clementis*. Bratislava 1967 (a 2.vyd. 1972), a dále řadu studií Štefana Druga, zvláště jeho monografií: *Vladimír Clementis*. Srov. též jeho výběrovou edici: DRUG, Štefan (Ed.). *Vladimír Clementis – život a dílo v dokumentech*. Bratislava 1993; DRUG, Štefan. *Clementis. Kultúry publicista*. Bratislava : Obzor, 1967.